

Tom ≡
UDARNIK

1
1933

Кудьмкар
Комі (permjackəj) izdatelstvo
1903d3

SOCIALISTIČESKĀJ STROJITĒLSTVOLĀN OSNO- VA—ŠĀKŪT PROMĒŠĻENNOŠTĪ

Vižētā talun socialistiķeskāj respublikaez sojuziš kartā vļā.

Ави-пи о́зза странаь! Em strana, kedijā viliš sogmētis proletarijat. Šād sarižšan Murmanskāz, Minskān Vladivostokāz—vьdās etija ņeovjatnēj prostranstvo vļā suvtisā viļ gigant-skāj zavoddez da cexhez, kādnija strojitčisā i strojitčānь med-ozza pjailetkaā.

880.000 kilovat vьna Dņeprograšān soičā S.S.S.R-lān kartā.

Leņinskāj ēlektrofikacijalān vies kišisā mu pašis kvatēt vļēt—šād sariž dьnšan Ја okājan dьnāz. Gorkovskāj (ozza Nižnegorodskāj), kionovskāj, Čelabinskāj, Saturskāj, volhovskāj, Magnitogorskāj, Berezņikovskāj, da una mēdik ēlektrostancijaezlān-talun jugjalānь viez.

Vot musa ņimmez viļ zavoddezlān-socializm stalņej strojlān lozzez—Magnitostroj, Dņeprostroj, Berezņikximstroj, Krammasstroj, Kuzņeckstroj, Uralmasstroj, Krivorozstroj, Pribalxasstroj i una mēdikkez-518 med vьt predprijatijaez ležāmāz, ležānь, stroitčānь.

Una učastokkez vьln mijā ozalimā-ņi kapitalistiķeskāj stranaezāz.

Mijā petim medozza mesta vļā mirьn čugunān.

Mijā ozalim masinostrojānņoān vьd stranaez, kolis toko ozānь Amerika.

Mijə boštım mədik mesta mirən neft sedtəmən. Geroçeskəja tırtım medoçza pjailetka neftis vit god tujə kək da zın godən. Roşsija car sapog uvtən sedtəvliş neft godən 9 million tonna, a mijə eta godə şetam 23 million tonna.

Oktabr XV godovsçina kezə mi boštım mirovəj pervenstvo 1.500.000 tonna sovetskəj kalij sədtəmən Solikamskən.

Şəkət industrija osnova vılən şelskej xozajstvo bəbezlən vezşə çuzəmvan. 1931 godə Sojuz zavoddeziş vəli indəm kolxoznəj da sovxoznəj bəbez vılə 41.000 traktor.

A eta godə loas indəm 84.000 traktor. Medvərja godə şelsko-xozajstvennəj sektorən oşsisə şırşsa unazək M.T.S.

Ural kolçəm krajış pərtçə mirovəj znaçennoa industrialnəj stranaə. Socialistiçeskəj goroddez vıdməny rajonnezın, kətən ozyk vəlisə taçytəm vərrez, da kətən kujlisə sondiən palitəm şteppez. Sija mestaın, kətən kujim god vərlaçın vəli pustənnəj ravniına, talun çarjalə gorod Magnitogorsk 250.000 olişən. Pıdın tajgaın, kətən ozyk ez vəv kok şled çuzis gorod Krasnoufimsk, ojlañiş Ural vərrezın paşkalə vitdassurşa gorod Berezničkəz i ploşçad vılən, kətən ozyk vəli vər, vıdmə şo şırş oliş morta gorod Krasnoufimsk.

Ural—U.K.K. lən med bəyt zveno-bura strojitçə da vilış rekonstruktirujtçə şəkət promyšlennostliş vıd otraşleziş predprijatıajez.

Mi çoza strojitam Uralo-Kuzbasskəj kombinat! Medoçza socialistiçeskəj giganttez şetəny-ñi produkcija, Nılən vınnış şımda, mımda çırış kapitalistiçeskəj stranaezis vıdsa otraşleziş.

Revolucijaəzşsa Roşsija şlətis çugun jeezək, mımda pondas şlətny Stalin niına Magnitogorskəj kombinat. Boştım-kə ətlaın kujim ozyın muniş kapitalistiçeskəj stranaezis Italijaliş Belgijaliş da Çexoslovakijaliş metallurgiçeskəj promyšlennostliş vın, to ətik domennəj gor etija zavodlən vevtas nıliş vınsə.

Viliş sogməny vıtsa otraşleziş.

Kin tədis Uraliş koksoximija.

Promyšlennostlən etija ozyın muniş otraşl çuzis toko Oktabr vərın. Med ozyın Jevropaın Magnitogorskəj koksoximkombinat uzalə kək vatarejaın-ñi da esə kək vatareja gotovitçəny lezəm kezə. Vıdməny koksoximçiçeskəj kombinattez Çuvaşıın da Tagılın.

Aşşınym masinaez, kədnijə kerisə mijan stranaın, Ural ez adşv top oktavrəz. Ez vəv masinostroenno! Poşnitik kar-

likkez—kustarnəj maŝterskəjjəz kerisə toko posnit instrument. Oktabr godovŝcina kezə vьdəs cexhezən suvtə strojə Uralmas. Bluminggez, slavinggez, domnaez da martennez ponda ovorudovanno—100.000 med soversennəj masina vьd godə pondas ŝetn SSSR-iŝ asьvlanış promьŝlennostlən gigant. Tagiliŝ mirovəj vagonstroitan gigantlən vьdmisə-ni medoŝza cexhezən korpussez. Ŝverdlovsk gəgəryn sogmə mirovəj gigant-Əlmasstroj.

Kim adzьlis oktavrəz Ural ьbbez vьliŝ traktor?—Etnija ьbbezьs oktavrəz ezə tədə ətik traktor. Talun SSSR kerə aslьs traktorrez X.T.Z. vьlə Stalingradьn „Krasnəj puŝilovec,“ vьln. Mijə sulalam mədoŝza mestaln-ni mirьn ŝelxoymasinstrojennəon.

Gigant mirovəj traktorostrojennolən — gigantskəj kəterpilterrezlən zavod Çelabinskьn versitŝə strojkaən.

Leninskəj partija da sь juraliŝ StaĽin jort ki-pod uvtn sovetskəj sojuziŝ proletarijat loktə ŝo vil i vil povedaezlan socialism strojitəmn.

M. Ľ I X A Ç O V.

Vətнь i kolнь

Вьdmə ztranənm da tommə,

Ŝəgmə zavod i kolhoz.

Məslis morossə omən

Çьskə, sьnalə vil ros.

Traktorrez gərdlənь gorən,

Kəzə masina səz ŝu.

Ьvsə mezaьs oz orət

Bur nazmitas ŝoja mu.

Zavod gigant vьdmə una

Kiŝnь çugun, kərt da stal.

Sija masinaə munas

Вьn setçə viŝnь ne zal.

Luniŝ lun supьta levam,

Mьvkьdsə vєzə vaz mort

Ozsa privьŝkaez zevam.

Tom korəz potə vil gort.

Təxnika pondam velətnь—

Etija zev kolan mog.

Mijanəs nemən povzetnь,

Mijanəs oz kusint sog.

Pizə-ed uz mijan səgьn

Mьvkьdnьm—tulьŝsa val..

Vətam da koləmə vərə

Вьd burzuaznəj strana.

Kuzam izavnь i ŝvнь

Kad-ja sen vєŝ ovнь, kər?

Ətlasa vьn, kollektivnəj

Çəgnь on vermь çekər.

Stalīn jort

Kin, čelad, ez kēv Stalīn jort jylis? Bēdānnēt kēv-lit. A kin sija, kēs, kēs ozēyk olām-ed jēea tēdat. Ēni mija tijaņlā zēņtīka sē jylis gizam.

Stalīn (Daugasvilli) Iosip Vissarjonovič čuzis 1879 godā, Gorki karēn ozēa Tiflisskēj gubernijaēn. Mijā to nacionalnēstis serti komiez, a sija gruzin. Ajēs Stalīn jortlān čovotar vāēm, Tiflīsēn kēmkēt vuran fabrikaēn uzalēm.

1893 godēn Stalīn jort pomalis velētčēņ duxovņēj skolaēn, da pondis velētčēņ duxovņēj šēminarijaēn. No 1897 godēn sija pēris i pondis uzavņē marksistskēj kruzokēn. Ēta ponda sija čōza šēminarijais vasētisē.

1901 godšān 1917 godēz Stalīn jortēs rēvolucionņēj uz ponda unais rikšētlišē, iņdēlišē sšykaē. Unais sija pēssēvlēm sšykais. Aslas nīm vēļn sija ez ov, medvē sija ez vermē kutņē carlān policija. Sija šizimis vēzlis aššis pamilija. Kēēam nīm vēļn toko Stalīn jortlān ez i vōvl David, Kova, Nizeradžē Čičikov, Ivanov, Stalīn.

Fevraļskəj revolucija vəryn Stalın-jort loktis Peterburgə (Leņingradə). Eta kadsaņ pondis uzavny SKyn (partija centralnəj komitetyn). Bur otsalişən lois Leņin izyn.

Oktəbrskəj revolucija vəryn Leņinkət kiis kiə nuətə partija-liş viz.

Əni Stalin jort generalnəj şekrətar Partija Centralnəj Komitetyn.

M. LIXAÇOV

T a l u n

Asyv koznalə
Zarņja jyez...
Talun şələmyn vi—
Pək da pək.
Talun mir pašta
Kojəny şyez.
Talun paşkalə,
Olşalə zək.

Skola vezəma
Çuzəmsə talun,
Setçin çeladys
Loktəmaş tır.
Şylankəvvezyn
Vəjə, goralə
Vələtişsezlən
Viļ skola zyr.

Posni çeladys
Oz kolsçə uziş,
Nija vizləş,
Şələmnyš tom.
Bədən peşşyn
Plan ponda kuzə,
Vynnyš putriktə,
On azzy pom.

Çelad əfləyn,
Ordçən aj-mamkət
Talun ləddəny,
Assinys iz.
Talun molotən
Pym şələm kamgə,
Munan tujyş
Kət şəkt,
No juz!

Viļ povedaez
Talun mi ləddəm.
Bəđ sojuz pašta
Strojkaez şar.
Kiis znamjosə
Nekin oz myrdə,
Sija əgralə,
Sotçə,—
Pozar.!

SSSR,
Çuzanin,
Şələmsərej!
Bəđman tuj jylis
Talun bait!
Sajmis komi mu,

Вьдмә му вера...

Сьма воезьс

Вәгьн дасвит.

Талун му пашта

Әгралә, сотчә,

Кьштә жүгәррез

Гәрд дәрәпас!..

Кьз бурзуй әм пиневтәм

Да ордчән,

Сьлә празникь—

Љок горсә тас.

Озлаң вьпәпзьк

Талнь, орәтнь

Љок бурзуйлиш,

Сераңезлиш вез!

Пондам

Мәд пјатилетка јонмәтнь,

Кјастәм мirlанә

Оштим вьвәс!

Талун вьн мијан

Содә-ед помтәг,

Рјаддез торьтәс,

Кьзи гранит.

Талун рьм вирньм

Сүзәммез рәмтә...

Сьма воезьс вәгьн

Дасвит.

I. A. SADRIN

Gizşam zajom vьlә

SSSR zaversajtә medozza pјatiletka. Plan şerti sija, kolis tьrtнь vit gәdән, a sija tьrtчә nәl godән. A mukәd oтrašlezьn, kьz boştam neftännәjә, to tьrtim 2^{1/2} godән.

Stroitчән вьзт фабрикаез да заводдез, кьз боştam: Магнитогorskәј завод, Селавинскәј да Харковскәј тракторнәј заводдез, Москoвскәј да Нижогәродскәј автозаводдез i una мәдиккез.

Вьзт dostizennoez emәş miјan şelškәј kәzajstvoьн. Boştam lьdpassez masinaez јлиш 1925 godşan 1932 godәz (toko miјan okrug pašta)

(Vižәt 7-әt lisbok vьliş tablica)

Etna dostizennoez vьdәs loisә sija, stә partija kipod uvtьn Stalın jort juralәмән ravoчәј klass pravilnәja boştis viz. Vermim etә vьdәs kernь i esә sija, stә partijakәt da sovetskәј vlašкәt әtlәn uzalә i otsalә vьd uzaliş јәz sovetskәј soјuziş.

Gosudarstvo ležә zajommez kәdnija vuzaşşәнь ovlіgacijaez-ән. Miјan zajommez ležcisә vot kьeәмәs: „Zajom industrializacijalән,“ Pјatiletka 4 godән,“ „Kujmәt resajusчәј,“ „Nәlәt zaver-

Къеам masinaez	1925 godə	1932 godə
Pluggez	358	12142
Şu kəzan masinaez	46	1314
Bəkan "	9	151
Vundan "	35	449
Sloznəj vartan "	—	2
Vələn " "	590	1766
Tələtçan "	742	1421
Sorşirovkaez	38	456
Traktorrez	—	47

sajusçəj." Ovligacijaez boştə vəd uzalış jəz. Nə nomerrez şərti uşalənb vıgırssez. Eməş i seteəm ovligacijaez, kədnija ozə vıgırvajtə, a toko boştənb procenttez. Eta, şəm nədər kad kezə munə socialističeskəj stroitelstvo vələ. Eta şəm vələ stroitçənb viļ fabrikaez, zavoddez, likvidirujtənb negramotnoşt da otsalənb-şelškəj kozajstvolə.

Gizşam-kə mijə zajom vələ çozazk etija şəm vələ stroita-sə masjna keran zavoddez, siçeç kəjan fabrikaez, vumaga keran fabrikaez. A şəm, kəda vələ mijə boştam ovligacijaez, mijanlə 10 god bərti vədsən loktas bər, a to əssə jestas uşnə vıgırs. Belovjevskəj skolais velətçişsez vəzərtisə etijə zadaçasə da gizsisə və-dənnəbz zajom vələ, vədsən əktəməş 21 rub. 19 kop. səmda vələ zə nija korisə gizşənb mədik skolaez, mədik şelsovetiş.

JUAŞAN; Gizşit-ja zajom vələ tijə?

Къз edə, to məja, a къз gizşit to məmda vələ?

I. A. Sadru

Къз олѳнь чѳлад Китажън

Чулалис кък год-ни, къз ме локти Москва. Мепън 15 год. Локтѳз 8-ѳт годшаң ме узали Санхажън къжан фабрикаън, етијѳн и вердѳи.

Санхажън уна къжан фабрикаез—Китажскѳжѳ, Американскѳжѳ, Англијскѳжѳ, Јаронскѳжѳ-вѳдѳс капиталисезлѳн. Нѳжа фабрикаезън узалѳнь сотѳна тѳшаѳеззѳн китажскѳжѳ чѳлад. 8-ѳт годшаң ај-мам-тезньс вузалѳнь чѳладсѳ вогатѳј фабрикантлѳ. Сѳја пѳкѳт керѳ мѳј колѳ. Уѳѳтезлѳ уз понда оз мѳнтѳ; 12-15 годсѳезлѳ мѳнтѳ-пѳ 10 корејка гѳгѳр ѳтик лун понда. Узалѳнь нѳжа 12 ѳас суткиѳн. Шѳжѳн луннас къкишѳн (къгън рис ваѳн). Ва фабрикаън сѳш, дѳка ѳаркѳм јѳгшаң.

Умѳла олѳм да тѳзд муѳа ај-мамѳс керѳнѳ лѳгѳш, ѳѳвурѳш: нѳжа видѳнѳ да вартлѳнѳ аѳшѳнѳс чѳладнѳсѳ залѳјттѳг. Но и ѳѳка нѳжа ѳтлѳн чѳладнѳскѳт горзѳнѳ вѳдкод муѳѳнѳоѳзшаң, умѳла олѳмшаң.

Ај мамѳс мѳрдѳнѳ чѳладнѳслиш медвѳрја корѳјкаез. Чѳлад оз тѳдѳ мѳј сетѳѳм гѳшѳнеѳѳез: сахар, канпеткиез, ѳѳскѳт пѳрѳг-гез и сѳз оз Чѳлад ѳѳкар ѳѳскѳта озѳ шѳјлѳ, озѳ орсѳ.

Емаез понда емѳш сколаез, клуббѳз, а говвѳзлѳ' ѳѳлѳи оз ѳѳтѳ визѳтнѳ пѳ вѳлѳ. Ед емаѳс мѳјан вѳлѳ визѳтѳ ѳѳ къз ѳтѳр вѳлѳ, а къз роѳа вѳлѳ, кѳднѳјѳ, ѳѳлѳи оз тѳј лѳзпѳ декеѳѳ.

Узлам ѳѳѳа зѳз вѳлѳн. Пондам согавнѳ—ѳѳкин оз лѳѳит. Кѳнлѳ мѳјѳ колѳм?

Дѳна, чѳлад **СССР**-иш, мѳјан олѳн ѳѳѳткод тѳјанкѳт, къз мѳу да ѳѳво. Но Китажън 100 тѳѳѳѳа пѳѳѳеррез, нѳжа вѳра ѳтсалѳнѳ гов ѳтѳрлѳ емаѳз пѳрѳштѳм увтѳш мездѳѳѳѳм понда.

Ме верѳта—ѳѳза локтѳс Китажскѳжѳ октѳвр, мѳјан чѳлад пондѳсѳ овнѳ сѳз-зѳ, къз олат тѳјѳ Россѳјаън.

Мѳд олѳс Совѳтскѳжѳ влашт!

Мѳд олѳс **СССР**-иш да Китѳш чѳладлѳн Шѳјуж!

M. P. Lixaçov.

Çuzaninə şeralə

Ti kыlat bumgəm vаrаvаnliş,
Ti kыlat gыma, jon oşkəv.

Millona sьbs

Rukət panşis...

Pavjəvtçis znamja—

İçbis təv.

Ti kыlat—

Mizьka goralə,

Zuzetə şurş aeroplan...

Viçət

Bur vələn tank ordalə,

Şeralə mulən çuzəmban....

Praznujtə talun рьм şələma

Da pomtem vьna

SSSR,

Mu sar praznujtə talun omən,

Вьdлашаң kыlə рьм juər.

Povedaєz mi lьdđam talun,

Вьdəs mьj kerim,

Mьj-ңi em.

Oşkalam gыmən,

Mu drəvalə,

Vir gazən viçiraşə şin.

Viçət,

Kьz vьdmam da zoramam,

Zavoddez vevtəнь strana.

Mi emləsalam

Volga, Kama:

Sьsjalam nьliş vizьv va.

Vənlətəm uz jьliş,

Kьz mijan,

Ez i vətəşь rabskəj mir.

Çuzəmsə vezis vaz Roşşija.

Kuçikiş petə lok bankir.

I Dneprogəs,

I Xibinstroj,

I vəra Uxta da Kuzbass.

Eta burzujkət ЪЗЫт voj,

Eta burzujlə—

Gorsə tas!

Oktəbr talun

Dasvitətə

Praznujtə mijan tom strana.

Викьla znamja

Şələm sətə,

Kolonna pomtəm

Gьa va...

Uzaliş oğir talun gorən

Oşkalə,

Ləvə nətə Ruş.

I şьlankьv tulьssa sorən

Gьvjalə,

Nule səstem ru.

Vil möggez partiya suvtətis:

Vil pјatiletka tьrtнь

Med,

Vьnənzьk molot medьv sətis,

Udarnəj vьn med

Sodtis əd!..

Məd pјatiletkaьn mi kerəm,

Stroitam klasstəm,

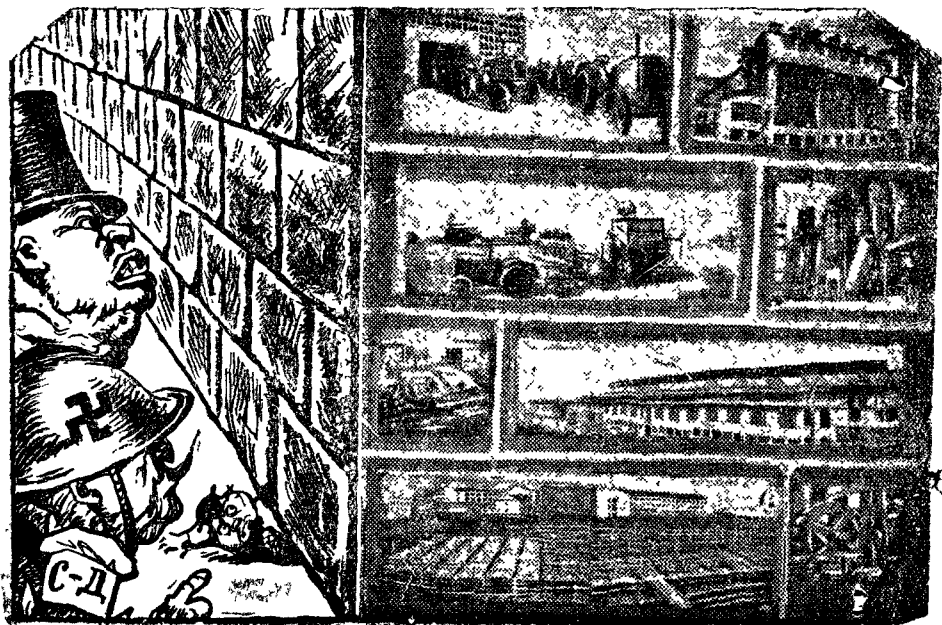
Klasstəm mir,

Mort mьvkəd vazam,

Viliş doram,
 Məd vəzib ez kol sььn çir.
 Məd pјatiletka
 Kutçam tьrtнь,
 Mijanəs on padmət,
 On tal.
 Olanə gьriş moğgez pьrtнь
 Mi vermam,

Kuzam!
 Vьnnьm-sta!

Talun-ed muzьka gorala
 Şursa kolonna setən, tan.
 Tom moros miьslən drəvalə
 Şeralə sьlən çuzəmban.

БВВЕЗ, вэррез да кə- зəјствo Коми (пер- мјакəј) округлən.

I. Му вьвтыг

Мижан округ паşкалэм 29000 квадратнəј километр паşта. Ојлашанас сija əтлаашə Коми (зьрјана) овлаştкəт. Рьтлашанас —Горковскəј (Низегородскəј) крајкəт. Лунлашанас—Ијинскəј да Шивинскəј рајоннезкəт. Асьвланшанас—Çормозскəј, Березни-ковскəј да Çердынскəј Уралскəј овлаştиş рајоннезкəт.

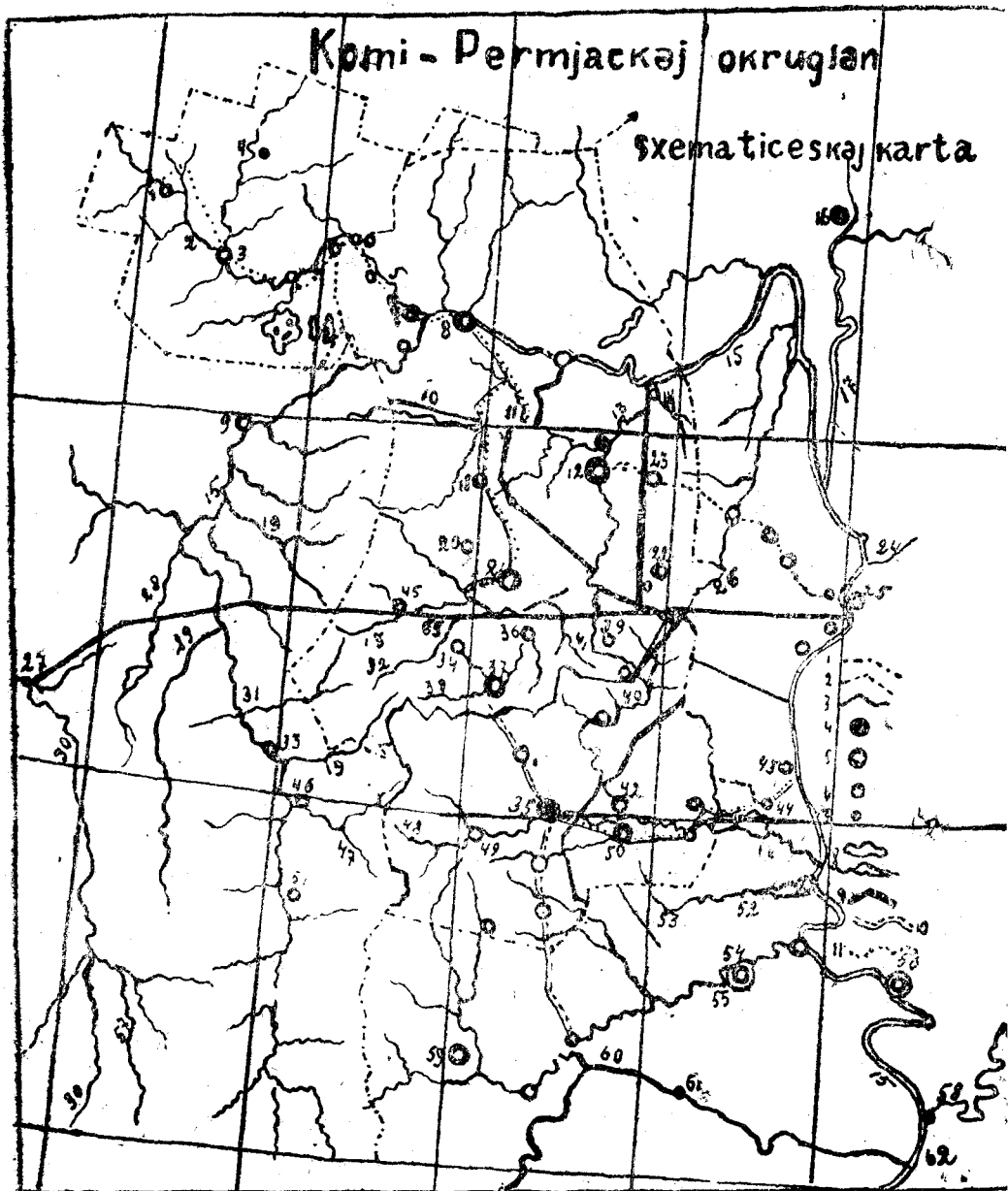
Кəр мијə pondam визəтнь округша карта вьлə, то тьдалə, стə мед ьзьт ju kotəрте Камa,кəдija кьєəвтə округсə первo рьтшаң, Гајна гəгəрəт визьвтə ојланə, а сьвəгьн бергəтə аsshis индəтсə, (направлєнносə) лунланə да гəгəртə округсə асьвланшаң.

Камaə уşə ju Косa, кəдылən индəтсь рьта—лунладоршаң ојлə—асьвлан. Рьтлашанас волгə kotəртə Ишва да асьвланə визьв-тəмən уşə Камaə.

Ешаң тьдалə, стə мед вьльн местaez (мьссез) 'округьн му-нəпнь полосaєн ојлашанə лунланə, дол' тракт гəгəр Кудьмкаршаң Гајнаəз да мьмдaкə рьтлаəттисьзьк. Мəдик мьса полосa муна виз куза: Белојов—Оçов—Осьв—Çураккез.

А əни etija карта вьлиş аззə uslovnəј passez, кəднija гизə-мaş вєşkьт ладорас вьлизаң улə.

1. Окрузнəј	граніçaez.	7. Дєревнəez	да posaddez
2. Овластнəј	"	8. Ваез,	pruddez да тьез.
3. Рајоннəј	"	9. Кəртovəј	тујјез.
4. Округша	centr.	10. Тракттез	
5. Рајоннəј	"	11. Posnit	тујјез.
6. Şelsovetskəј	"		

Нижa бoдpassез шeрти, кoднижa гизoмaш кaртa пaшa, a33o:

1. Çornaja.	23. Şelis.	44. Majkar.
2. Ju Çornaja.	24. Solikamsk.	45. U-Kamenka.
3. U-Çornaja.	25. Usollo.	46. Bişerova.
4. Vişlana.	26. Ju Çurakkez.	47. Ju Kelja.
5. Ju Vişlana.	27. Kurşinskəj z-d.	48. Ju Jnva.
6. MÛssez.	28. Ju Voloşnica.	49. Verx-Jnva.
7. Sumina.	29. Ju Lupja.	50. Juşva.
8. Gajna.	30. Ju Vjatka.	51. Afonasjevskəj.
9. Kajgorod.	31. Ju Şinva.	52. Çormoz.
10. Ju Burad.	32. Ju Jum.	53. Ju Çormoz.
11. Ju Lolod.	33. Kuva.	54. Ju Ovva.
12. Kəs.	34. Ju Kuva.	55. Jljinsk.
13. Ju Kəs.	35. Kudьmkar.	56. Dobrjanka.
14. U-Kəs.	36. Ju-Zula.	57. Ju Belaja.
15. Ju Kama.	37. Jurla.	58. Ju Çusovaja.
16. Çerdьn.	38. Ju Lopva.	59. Şiva.
17. Ju Visera.	39. Lopan.	60. St. Grigorjevskəj.
18. Jukşejova.	40. Ju Velva.	61. St. Mendelejevov.
19. Ju Çus.	41. Ju Şidər.	
20. Zьrjanovka.	42. Arxangeļsk.	
21. Kəç.	43. Uşt-Pozva.	62. Perem.
22. Çurakkez.		

Roçva Komi okrugьn podzolennəj suglinkaez, ojlanas-su-
pşçannəjş i mukəd mestaezas-peregnoj.

Komi (pərmjackəj) okrugьn (pozə vezərtнь nimьş şərti) olə
med una komi otir. Bьdəs okrug pašta otirьş 207700 mort. Setiş
komiez 160100 mort, roççez da mukəd nacijaeziş 47600 mort. Med
una roççes Jurlinskəj rajonьn (sval roç otiriş rajon). Otir mukəd
nacijaeziş uzaləнь vər zartəмьn, da mədik izьn.

II. Kļimat da temperatura

Kudьmkarskəj meteorologiceskəj stancijaiş şvadenņoez şərti,
kļimat Komi okrugьn-umerenno-vlaznəj. Okrugşa lunlaniş rajon-
neзьn temperatura səriş İdrasən pözə İddьнь + 1,5° Med so-
mьt təliş godьn-jul (səriş temperatura vozduxlən + 17,6°). Med
kəzьt-fevral (səriş temperatura—15,8°).

Osadokkez uşəñb una: ətik godə ətik kvadratnəj metr vələ səriş lıdrasən lıddəñb osadokkezliş uşəm (zer da lım) 529,8 litra.

III. Zvirrez

Əni mijə vizətəm kýtəəm zvirrez oləñb Komi okrug paştə.

Os.

Luntır kujliş os-mis aslas pozın, kədiya sılən kerəm krut loğın kolodaez koləsın. Lois remyt kod-ñi Os-Mis zagəñika pərlaşəmən petis aslas jamaış da munis kossəñb aslės şojan tor: vałaəs-li, məsəs-li, kukañəs-li.

Ojvıt sija vetlətis vər dorət. Toko asvılañas kazalis kəz uvtiş məsəs. Kañişnı pırnı pondisə juras vıdkod dumaez.

Şivətça, çajtə, guşənik sı dıñnə da toko kvatita şivisə lapaeznam, jua vir da şoja vıra, sışşa menım nem oz i kov.

Кыным матэык шивэтча, сыным сылən дулės petə şo əddəñzık. No ñe setən sija vələm.

Məs kılıs osvıliş loktəmsə da toko rezis gəñitis dırevnaas.

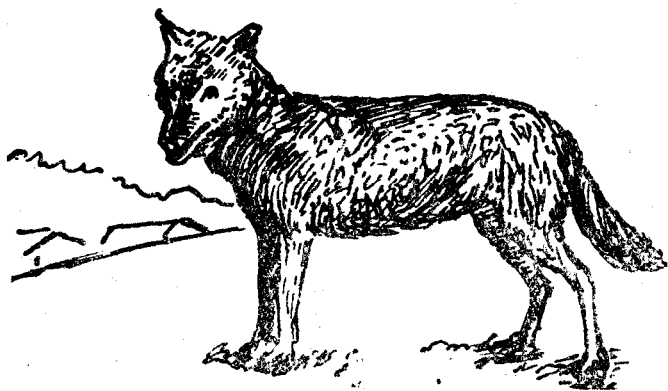

Siz os setān aslas p̄rān toko i kolčis, d̄erevnaas mun̄n̄ mās šārā ez l̄š. L̄gāšis sek Os-Mis, p̄ris vārā da pondis pes-
n̄ v̄nsā kolodaez bergatl̄mā.

Gozumān sija ūna šojā, āktā tāv k̄zā asl̄s gos, a tāvnaš
oz i šoj a čun̄nesā ūimavtān olā aslas gos v̄l̄n̄.

Kājin.

Bi moroz. N̄k̄ytān s̄ n̄ tāv avu. Toko t̄l̄iš aslas vasāk
čūzāmān da jugārān kerā ātārsā gāzān. No drug pondisā k̄v̄n̄
k̄v̄t̄m̄k̄ ūizmāsa s̄ez. K̄v̄n̄ pondān̄ šo v̄urz̄ka i v̄urz̄ka.
Pervo me čajti stā levā v̄z̄t̄ tāv da siz gorān loktā mijan d̄n̄ā.
Čoza v̄d̄ās l̄ān̄is i ez pond̄ k̄v̄n̄ n̄em, v̄ŷt̄e avu n̄em i v̄v̄-
l̄ām. No l̄ānsā orātis v̄l̄iš un̄n̄alām kājin. tavunl̄ān. Aslas pora

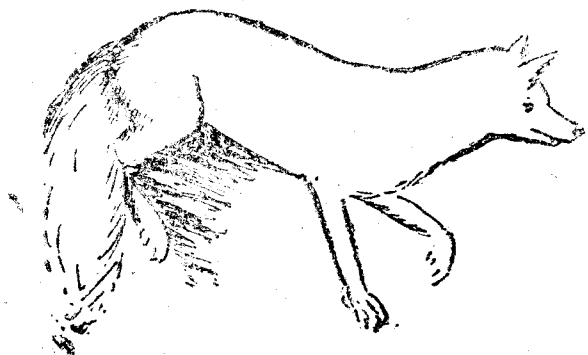

p̄išn̄āezān v̄v̄āt̄l̄ān̄ d̄erevnaezis ponnezās. A ponnes tozā k̄itr̄-
jās: m̄t̄č̄stasā jurn̄sā podvorot̄na uv̄tā da toko vār. K̄v̄l̄āv̄-
kerisā kājinnez d̄erevna gāgār, v̄d̄ ūoz pond̄l̄isā v̄v̄āt̄l̄n̄ pon-
nezās, no p̄l̄ān ez pet n̄em. Siz i kajisā n̄ija^{da} un̄n̄avtān vār v̄v̄
v̄l̄ā, a s̄šān̄ vār vārā.

Ruč da k̄āč

Vetli me k̄arkā vārā v̄l̄šāez v̄l̄ā. Vetl̄ati, vetl̄ati da ātl̄k log
j̄l̄iš kazali k̄v̄t̄m̄k̄ v̄uzār. Lokti mat̄z̄yk, pondi v̄iz̄at̄n̄ v̄urz̄-
ka-sija v̄l̄ām ruč. Lev̄tām ass̄ic šuš jursā v̄v̄l̄ān̄ i m̄j̄k̄ā
šmekajtā da šn̄ark̄tā. Me čajti sija m̄j̄k̄ā šojā-l̄i m̄j̄-l̄i. Tād̄n̄

birzka eg vermь. Nədyr mьjiş toko vьr-r-r levzişə tarrez. Sija nişə vəvətləma as dьnas. Nemi ez pet ruçlən.

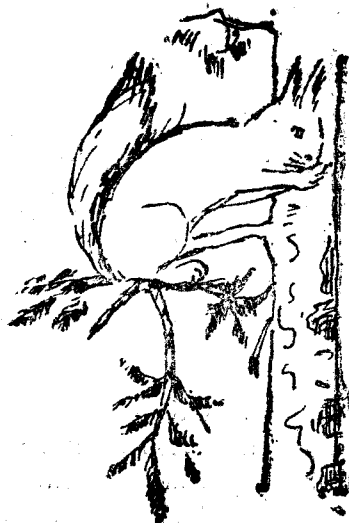

Pondis munny ruç ozlan. Teşlais kazalis sija kəççezəs da lapkəçəmən guşənik pondis kəşşəny ny dьnə. A kəçlən pelles kuçzəş, gьrişəş-kьvəş bura. Ez jestь ruç lokny kujim noł

metra ььna. kьz çasja kolasiş çəçəvitiş kəç da mьmda vəli vьn pondis gənişny ruç dьniş. Siz ruç vəra ez vermь kutny aslyş şojny.

Kəçlis jaj şojny ruç raçejtə, da i nьryşny sija vьnyş suzə.

Kəç açьs verdşə zər tuşən da əzimən. Tələn olə sorommez gəgər da vəryn jirə-pipu kəç.

Ur.

Pukalə pu uv vьlyñ volkьtik gəna, kuz veza ur. Kottə sija guşuez. Çyrka puə kerəm oşta da setçə teçə sija aslyş şojlyşny təv kəzə. Uralişşez bura zarujçəny şь kuçisok vьlə. Vija-kə-pə me ursə, to siz i vura aslym sapka, neto kera paş vorotnik, a to vuzala-şetasə şь ponda şəm.

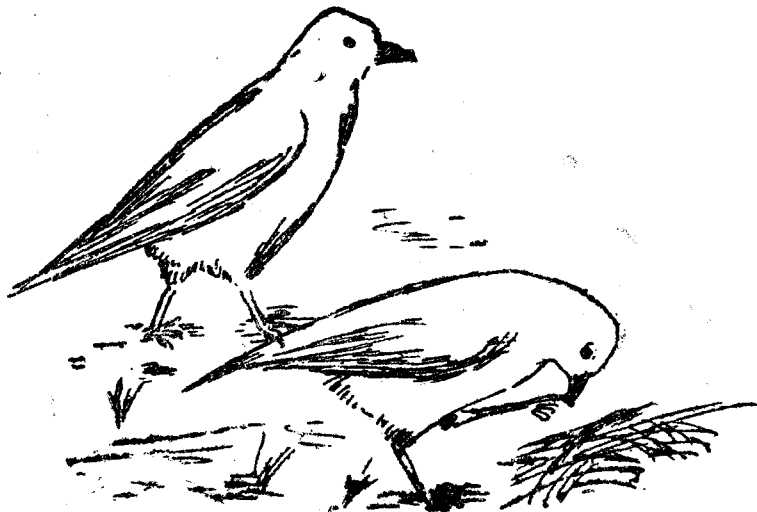
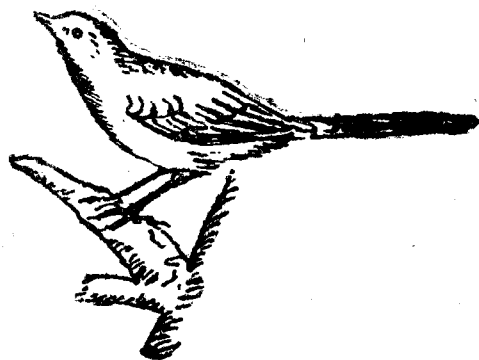
Mədik zvirrez

Ojlanış rajonnezın olə loş, kər, rış da lana. Tuan da vıdra əni lojisə soçəs sijen, sto niyə dona kuçik ponda pondisə una vijny. Vıd okrug pašta em çuzmər, uçkiş, norka. Xorjok okrug pašta pantaslə soça *).

IV. Kajjəz (pətka pələs)

Komi okrug bogat vıd kod pətkaən. Şor tulısənli gozu-mən kaj ıv vılə i te kylan ıvsarlış vasək proglaza şyləm. Nelyın vokat çirgə vorovej, kaea raka ru uv vılyın kvekə-vıte te viştalə, sto loktasə te ordə gəşsez. Tələn sija ətlaın rakaezkət verdşə tujjez gəgər-əktə şu-tuş da mədik tor.

Petan te şor rıtə ətərə dak gumeñnikın kılə paşkıt şina tupkalən uksəm. Lunən sija uməla azzə, a sijen kossə aslıs kiska tupkətsə ojnas.

*) Kolə viştavnı, stə okrugın əvu zmejaez, li eməş dak əddən jeeə.

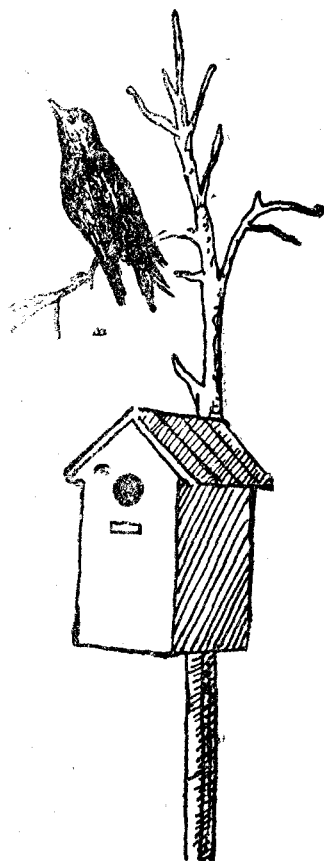
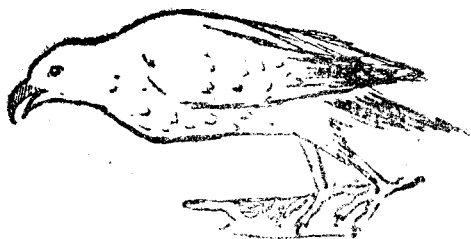
A kajvarьсьс рукшэм жэр вьлэ да карзэ аслаз кьз зerkətana golosən. Dumajtə sija кьзкэ-вь рьссəтнь derevnajš kureggez, li

kutnь kət kəš
pijanəs, a oz-
kə šurə nija,
dak gotov ku-
stьnь i dudjəs.

Munan-kə nur
laŋ, vaez do-
rət, to pedьr

tenьt kьvнь vər utka-
liš kvaekəm. Bьr-r-r lev-
zas osoka kolasiš utka.
A vizətan vьlə-vər zožog-
gez lozzezən kьeləəнь as-
lanьs pijannezkət.

Šədkəi žulzə aslas poz
dьnьn, radujtə otiřsə da
mədik kajjezəs aslas basək golosokən.
Əktə sija kapusta gag da mьj-da. Vaja

ьзьt polza šəlskəj kəzajstvolə.

Dozmərrez, šəlaez, çoçkom da šera kuropatkaez, vьd çuzəma
utkaez, kulikkez, šuzzez da una mədik pətka, kədiya olə mijan
okrugьn.

V. Çeri

Kama, Kəs-da Jıva juezat bÛd godə kÛjšə una çeri. Kuəm mezən da ñevoddezən kÛskaləñ vайş una paşkÛt vəza řossez jokÛssaz, řterladəş, golovləş, řozəs, tÛrÛrəs da mədik posñi çeriəs. Vižətan mukədlaiş-vugÛrən kÛskəñ sukəez, naliməş, řor səş da peskanəş. Kəñesno, em i una mədik posñi çeri, kÛz vo řtam; ar, sulim, saklejka da mədikkez, kədna oləñ gəgər.

VI BÛdmassez, karç da řu (raştenŇoez)

Kolə-kə tenÛt tədñ kÛteəmeş bÛdmassez eməş Komi okrug pařta, to kaj bÛ vÛlə i te kazalan: vÛñ, vÛñ tÛdalə suk kəzovəj vər. MatÛñzÛk mÛsa mestaññ, pesəka muez vÛñ-řozumovəj vər. NÛ kolaşñ bÛdmə i řÛv. Bur muə vərrezn pantaşləñ i řinpuəz. Vişsəz vÛñ, řařozzez vÛñ pervo bÛdmə kora vər (kÛz, řipu), a dasməd god vər ti sija vezşə řsa vərən.

Mijan vərrezn řÛvşə esə pantaşəñ mədik puəz, kədnija řurisə řiviriş eta kedra-da řistvenñica.

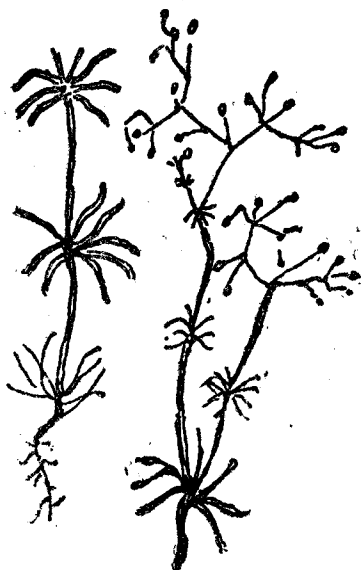
Kajan-kə bÛ vÛlə te kazalan: ətik bÛ vÛñ bÛdmə gÛriş vepa kuz ružəg, mədik bÛ vÛñ-zər, id, sogdi da añkÛe, kujim-

эт вълн кезәм да садитәм картовки; шортни, лук капуста, ем клевер да тимофеевка, ъон и сиз оз.

No etnija vьd-massez kolaszьn (uməla - kə musə burmətan da dozi-rajtan) vьdmə vьd-kod jogja turun. Med pervo šinmat tenьt ušas ləz da sočkom švetki, kəd nižə požə əkьtnь lekars tvo ponda da vuzavнь nižə „Ural medtorgə“.

Munan-kə vižət-нь ъон, to za gəgə-ras kattışəm vez, setən - zə kolaszьn vьdməm kəvьla ъон, pištik, sьraŋkьe, sьsь var, zavrej. Munь ponda tuj vьlət, kaza-lan tujdor turun (podo-roznik)i una mə

dik vьdmassez, kədnə vajəнь vred kəzajstvələ.

A etajın bvd mu—viz uzalıqla kolə bura tədny: kəz uzavny mu, mbyən i kər burzyk musə burmətny, kbeəm şu i kbeəm mu vylə kolə kəz-ny, etik kylən kolə tədny agrozoovetmınınum.

I toko sek, kər mu—viz uzalıq pondas etə tədny, kəz kolə, pozas levtəny urozaj.

VII vər bogatstvoez

Komi okrug əddən bogat vərən. Okrug pašta vər uvtən kujlə mu 69 proc., oylanış rajonnezbn vər unazyk, a lunlanışse-za jeeazyk. Boştam Gajinskəj rajon, kytən vər uvtən kujlə mu 86 proc., mədnoz vištavnı bvd 100 ga vylə uşə 86 ga vər. Bvd oliş mort jur vylə setcin uşə 44 ga vər. A əni primer ponda boştam lunlanış rajon (Kudynkarskəj), kədaın vər uvtən mu kujlə toko 49 proc.; bvd oliş mort jur vylə uşə vər 3 ga.

Revolucijaəz etnija bvdəs vərrez vəlisə Stroganov graf kiezbn. Nija tozə zaptylisə vərsə, no toko ne gosudarstvo ponda, a as zep ponda. Vərən uzalıq vednəj jəzlə jeeə mntəmən ponda, a sışaı graf unazyk piçkəvlis privıllez uzalışsan, kədnija pırısə graf kormanə.

Vərrez revolucijaəz graf keralis plantəg. Una vər şışmis vəş. Keralisə etiklais, sərbərən mədiklais, a torja uçastokkez rektə m ponda ezo vələ.

Revolucija vərən vəd verrez boštis gosudarstvo as kijə da planovəja vərproixozzez organizujtəmən pondis nuətnə vər zaptan uz. 1925 godəz vər vəli zaptəm 245.000 kub. metra. 1931 godə – 1.750 şurs kub. metra, a 1932 godən—3 miļlon kub. metra.

1925 godəz vər kəskaləmn nekəteəm mexanizacija ez vən, a 1925 godən ləşəlisə jə tujjez 172 kilometra kuza da leznevej tujjez 20 kilometr kuza. Graf ozək nem ez kerlė vərzaptişiş olan da uzalan uslovijaez burmətəm ponda, a əni (1930 godən) stroitəmaş 500 vil ызt da jugət varak, 100 stolovəj, 50 nanə zalan, 40 vaņa, 400 paškəmkoştanin, 110 larjok, 5 volniça da 18 feldserskəj punkt; gərd peļəssez 35, radio toçkaez 36, uzali-sə 30 kinoperedvizka, 46 likpunkt, 36 ştennej gazet, vəd ga-zettez da zurnallez gərd peļəssezən vəli 12000 əkzemplar.

A etəşən i levə vərzaptişişezlən uzən proizvoditelnoşt. 1925 godə ətik mort vələ lunşa norma uşiş 1,5 k. m., 1931 g.—2,4 k. m., a 1932—5,6 k. m.

Vəli-ja etija ozək? Koņesno, ez.

Etija vədəs vajitə sь ponda, stə mijan sovetskəj gosudar-stvo, kər vlašt dənən sulalə uzaliş klass, a ne kыз kənəma vir juiş, starajtə vər kəzajstvo paškətəm ponda, vərzaptişiş olan da uzalan uslovijaez burmətəm ponda da med etijən kəzajstvennəja krepitnə strana, kədən sulalə zadaça likvidirujtən ne toko kulaççoəs kыз klass, a letnə vuzzezsə, kədnija sogmətənə klassovəj protivoreçijaez.

J siz:

VƏRZAPTAN UZƏ SOCI-
ALISTIÇESKƏJ SOREV-
NOVANŃO DA UDARNI-
ÇESTVO PƏRTƏMƏN
ƏZƏTAM VƏRZAPTƏ
MLIŞ TƏMPPEZ, DA OZ-
LAN VIŁ POBEDAEZLAN
VƏR FRONT VƏLƏN!

VIII. Šeļskəj kəzajstvo

Šeļskəj kəzajstvolən značeņņo strana ponda əddən ььт. Promьslennostь šeļskəj kəzajstvotəg ovņь oz vermь. Šeļskəj kəzajstvo zapт: nən, jaj, vi, lon, jəv, kolt, vurun, kartovki, kapusta i siz ož. A promьslennostь lezə ььd-kod masinaez kьz šeļskəj kəzajstvo ponda, siz i as pondas, šiteč, sahar, kanpetkəez, spičəez i siz ož.

Šeļskəj kəzajstvo šetə promьslennostlə šojan da mukəd sьrjo, a promьslennostь etija sьrjoiš kerə gotovəj tovar, a etijən nija ətamədtəg ovņь oz vermə.

Revolucijaž ььd tor vьln vəli častnəj sovstvennošt. Boštam mu, viz, vər, saddez, vəez etija vəli ььdəs ne gosudarstvo kiezn, a torja sovstvennikkez kiezn. No torja sovstvennikkez vəlisə šakəjəš. Vəlisə graffiez, monastьrrez, vičkuez, pomessikkez, kulacço i vəlisə šeredņakkez, vedņakkez da batrakkez. Med bur muьs vəli medozzaes kiezn. Medvərjaes kiezn-zə vəli mu viz toko kujimət torьs da i to med uməļs, kət i nija olišes vəlisə unazьk medozžəezša.

A əni požə vezərtņь, ker ььd mu viz dešetina vьln vəli torja kəzain, to nija (kəzajinnes) pešisə kьzkə-вь unazьk vošņь as kiezə mu viz, da burzьka kutčьņь junь vir gov otiļiš, kədnalən vьņs učətьk, mu viz jeeə.

Etə šeļskəj kəzajstvolən tujьs sušə kapitališticeskəjən, kədija gov otiřəs nuətə kulak uvtə. Etə tuj vьlət əni munə šeļskəj kəzajstvo kapitališticeskəj stranaezьn: šiz-zə munis mijan vaz Roš-sijaņ 1917 godəz.

Əni 1917 godšan ььdəs mu viz boštis gosudarstvo da plano-vəja, kollektivizacija nuətəmən, pešə šeļskəj kəzajstvo zorətəm ponda da uzališ otiřliš olan burmətəm ponda. Etə tьdalə vot mьjiš. Komi okrugņ:

	1916 god	1933 god
Kəzan ploščad su kuļturaez uvtьn	7382 ga	92062 ga
" " lon "	3050 "	10794 "
" " ььльša kartovka "	14 "	3032 "
" " klever da timof. "	1097 "	3125 "

Вьдәс тувь, кәдијә позә узавнъ округьн-584719 га. Ра-
сна да усадваез увтѣн 255.500 га, виззез увтѣн 47370 га,
сутоммез увтѣн-80321 га, виззез увтѣн, кәднija вьдмисә вад-
даезән да мәдик пuezән-24624 га. Вәр увтѣш позә ректѣнъ
132210 га.

Кomi округ потревлајусәјиш вузис проиводасәјә. Ета вьдәс
лоә токо сijaн, стә шәлскәј козajстволән тuj lois мәдик, не ка-
питалистическәј, а социалистическәј, кәр gosударство peшә левтѣнъ
ьвбез вьлиш урозajнош, организационәја да кәзajственнәја jонмә-
нъ колхоззез, мед урозajношән колнъ граница сажис странаезәс.

Етнija задәәезсә мija vermam тьртнъ токо сек, кәр меха-
низруитам шәлскәј кәзajство да му-виз узаләмә рьртam правилнәј
севооворот.

Но оз ков вунәтнъ i кулаццокәт peшәм. Кулаццо оз тьска-
стәг шәтць. Мьшән мijaн округьн чинис пода? да токо сьшән,
sto вәли ьзът кулацкәј агитация, кәдылә шәтцисә мукәд беднәккез
да шәреднәккез i нацькьлисә ашшнъс пода.

Колхоззез кrepittән, posnit sobstvenническәј идеологияа
кressанинәс колә пәртнъ класsezтәм социалистическәј овсество stro-
житишә-vot talунна лунша задәәа, кәдија sulalә мijaн озьн.

IX. Културнәј stroјitelство

Културатәм, gramotatәм морткәт оз поз stroјитнъ класsezтәм
социалистическәј овсество-kommунизм.

Med вьд узалиш советскәј сојузиш vezәrtis правителствolis лә-
зәм законнез да postanovлeннoез, med кuzис stroјитнъ комму-
низм, колә kernъ сija gramotrәјән да културнәјән.

Кomi узалиш отирлән кьз уцәт националношлән озьк (револю-
цияәз) ez вәв аслас кьв вьлн некьтәм литература, ez вәв аслас
литературнәј кьв. Вәвлисә skolaez, кәднәезьн веләтцьвлисә токо во-
гatto, а бедноталә ezә lezlә нъ вьлә i визәтьснъ.

Озьк вәвлисә монастырскәј skolaez, cerkovнәјәс, priходскәј-
әс, кәднәезьн med una веләтлисә молитва да jeвangelije бердә.
Politika бердә веләтцислә kutчишнъ ez поз, а сija токо тәдис sto
колә вura веләтнъ наизуш, правило да мәдик тор, кәт ацьт i on
vezәrt, no колә виштavnъ пeryта. Болнїцаез тujә вәлисә znakаркаез,
кәднija наң жарушниккез пonda „кәртавлисә черәсваннез“, нето
kruskaә мьjkә вajитас, шәлалас, гьвјјалас наҫа „jen., pelәс, kiштас

setçə esə va da sijen sogalişsə juktalə. Sogaliş, konesno, ponda vişnə esə vurzəka.

Prostoj kadə. med vetlən orsan kerkuə, da setçin mɔjka vizətsnə, gazetçsnə, vəlisə tɔskaşəmmez da vidçəmmez.

Olaninən gəgər nat, vekər pañ mişkavtəm. Ətlən kerkuən üzəp zəllez, kukannez da mədik poda.

A ropəs proşvirnəskət sizə vəvətlə pemyt oçirliş su, karç da mədik tor „jen“ ponda (kədiya munə aslas kormanə).

Gərə komi kreşanin aslas puəvəj ralnikən, kəzə puəvəj piçən i siz oz. Vot tijan ozən revolucijaəzsa komi oçirlən oləm.

A əni vizətam kəz vədənə kultura komi oçirlən sovetskəj vlaš dərni. Kulturnəj strojitelstvo komi okrugən munə gigant-skəj temppezən. 1925 godən oçir velətam vələ vəli vizəm 271.000

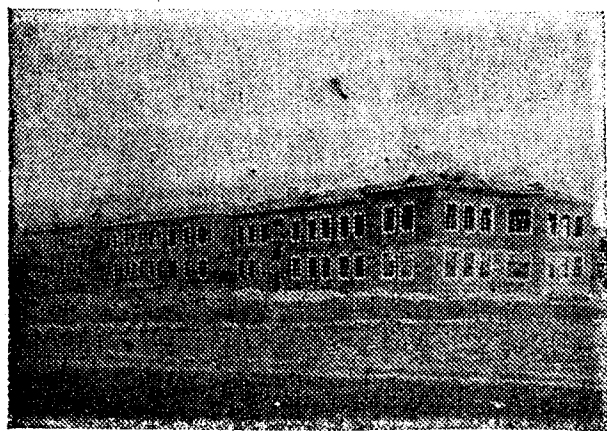
руб, а 1932 годѣн 2.866.000. Ета-зѣ кадѣ строжитѣм I-ѣј ступен школаез 20, 4 SKM, 4 техникум да мѣдик учрезденѣоз.

Октяврскѣј рѣволуцијаз грамoтнѣјез коми узалиш жѣз коласиш вѣлисѣ токо 13 проц., 1925 годѣн 32 проц., а 1932 год кежа округ керсис свал грамoтнѣјѣ, велѣтѣм вѣдѣссѣ 32,000 морт.

Бѣыт из керѣм досколнѣј воспитанѣоьн. 1928 годѣн вѣли токо ѣтик досколнѣј учрезденѣо; 1932 годѣн-213, а 1933 годѣн лоасѣ-503.

Рѣволуцијаз вѣлисѣ 98 школа, кадѣнаезьн токо пемдѣтисѣ ѣѣладѣслиш вѣзѣрсѣ, а 1932 годѣн узалѣнь 240 школа, кѣтѣн велѣтѣцьнѣ 23320 морт, а 1933 годѣн лоасѣ 260 школа i велѣтѣцьнѣ годѣша ѣѣлад рондасѣ велѣтѣцьнѣ 100 проц. вѣлѣ.

Сижѣ вѣдѣмѣ Коми кѣв вѣльн лѣтература лѣзѣт, токо 1932 годѣн лѣзѣт. 50 ѣима кнѣга 227, рѣѣатнѣј лѣс вѣльн.

Вьдэс ета пonda Коми округлэ овлаш сетис гəрд дэзapas i мijanлэ колэ пeшнь озлэ есə бурзька, мед сiя askieзиш не сетнь.

Революцияез (1916 годəз) округ пашта вəлисэ токо 4 во-лница да кьпнмкэ фелдсersкəј пункт, вращез вəлисэ жеа, оборудо-вапно вəли умəл. Округ организутəм вəрн 1925 годшəн пон-дисэ соднь вил волницаез. 1932 годьн loisэ 12 волница, 20 вращевнəј пункт, 35 фелдсersкəј пункт.

Знакаркаезэс везэнь вил волницаез, согалишсез годиш годə loəнь шо жеазьк. Вот тijanлэ лəдпasseз кəднија вайитəнь, стə sov-etsкəј влаш завоитчэ националноштезлиш култура лəбтəм пonda.

Озлəн националнəј формаа да пролетарскəј содерзəннəо култура пonda!

X. Poda da gort kaj vəditəm

Poda da gort kaj vəditəm em nuətan otrašl šelskəј kəzaj-stvolən, a sijaн značennoьs sьlən не uətzьk medvərjaša. Kolhoz-nəј da sovhoznəј šektorrez oзын sulalə zadača organizujtnь jəva tovarnəј, vala vəditən, porš vəditən da gort kaj vəditən fermaez. 1932 годшə tulьs kezə vəli suvtətəm fermaezьн 14617 jur.

Medvərja goddezə okrugə vajətisə das məd səstəm vira po-rozzezəs proizvoditellezəs, das məd netellezəs, tagilkaezəs, čoçkom anglijskəј rodiš poršsez, romanovskəј varənez, gьriš rodiš krolikkez da gort kaj. Okrugša mu viž jukətiš goskoņusnaьн eməš 12 səstəm vira zerebec, proizvoditel, kənija burmətəнь okrugiš mestnəј vəv.

Teçšə jon verdan baza poda vəditəm uvtə. 1932 годшəн pondisə una šilosujtnь poda verdan, kədnija сетис bur rezultattez. Jurlińskəј rajoniš Pozinskəј kolhozьн šilosən verdəmsən məssez 1932 годшə tulьsьн pondisə vajнь jəv kьkišən unazьk.

Natodil šilosnəј kulturaez uvtiš ploščad 1932 godə paškətčə 1200 gaəš.

„Кьмəрəн vevttəm da tələn jərjəm“ kartəez tuja strojitisə i strojitəнь səstəməš, sonьtəš da jugьt kartəez 1931 godьн strojitisə 13 məs karta, 21 kukaн gid 6 porš gid i siž ož.

Kət i adžat kьteəm gьrišəš eməš doštizennoez, a suvtнь etə vьлн esə oz tuj. Šə əddənzьk kolə paškətnь poda da gort kaj vəditən kəzajstvo. A mukəd kolhozzez kьz voštəм Pervomajskəј

to sija māssezā 152 juršan kujim god vārti sodtām tujas cīn-
tis 141 juarāz.

Toko poda da gort kaj vādītāmān mija razresitam jaja
problema.

XI. Kolxoznāj strojitelstvo

Komi okrugān vādmā kolxoznāj strojitelstvo. Vād derevņābn,
vād pelāšbn paškālān kolxozzez. Vot lādpassez kādnija mātča-
lān kolxozzeziš vādmām.

1925	godā	oktavr	1 lun	kezā	2 kolxoz	38 kəzajstvo	0,13 procent
1927	"	"	"	"	11	" 72	" 0,25
1929	"	"	"	"	70	" 573	" 2,60
1930	"	"	"	"	183	" 8041	" 28,02
1931	"	"	"	"	345	" 16271	" 52,40
1932	"	"	"	"	448	" 16827	" 54,28

Kulačco likvidirujtām vāza vābn munā kollektivizācija. Ešē
kollektivizirujtām jonmān kolxozzez i kəzajstvennāja. Pravilnāja
uz organizujtāmān da šdelsina pūrtāmān mija ešē čozzēk vermam
lokn klasēztām socialističeskāj ovsestvo dānā.

XII. Vādmā promyšlennost.

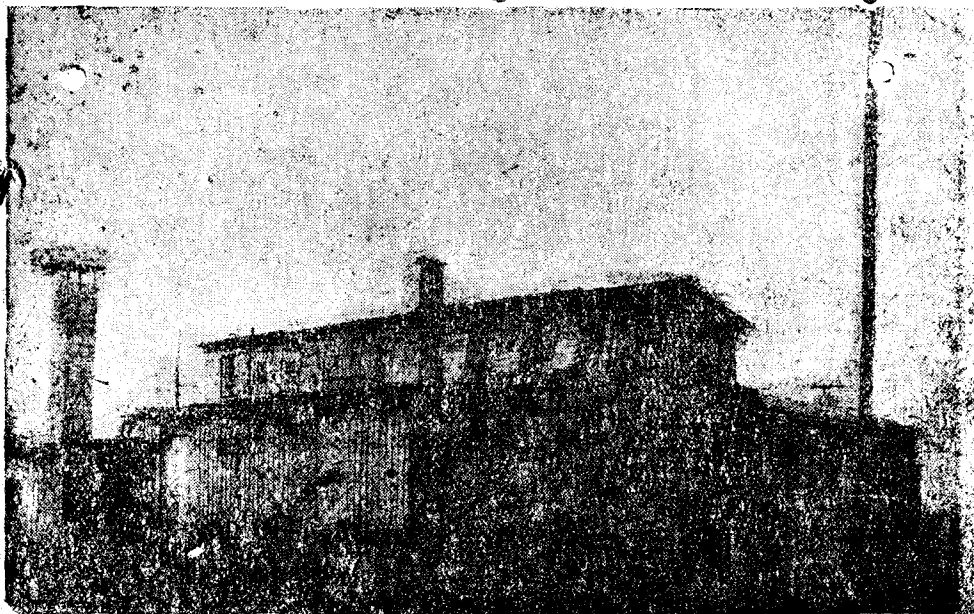
Partija da pravitelstvo suvtātisā zadača: vād nacionalnāj
okraināezbn paškātbn promyšlennost, etnija nacionalnošteziš dor-
nē ravočējjezēs. Eta zadača voļsevistskāja pūrtčā olāmā.

Mednāra goddezē miān okrugān sīz-zē pondis čuznē da
vādmānē promyšlennost. Ne ētik god-ni uzalānē mehāničeskāj
meštērskājez, kādnābn godiš-godā šo organizujtčān vil cexhez
Nevāzbn organizujtēis medkīštān cex.

Uzalānē kujim lon keran zavod, kirpič keran zavoddez i
sīz oz.

Bzēt promyšlennāj pūdprijačtoez, zavoddez pondasē stroitčēnē
mād pūjāitēkābn. Ušt-Kosaēn loas stroitām lesovumaznāj kombi-
nat. Eta kombinat dānbn loas stroitām vāzēt ēlektričeskāj stāncija.
Jurliņskāj rajonbn pondasē stroitbn kēk vār pilitān zavod. * Ku-
dāmkarēn stroitasē lon keran kombinat, kētān ravočējjez ponda-
sē uzavnē nē jeezēk 7.000 mortša. Loasē mādik zavoddez,
kēz suam okrovāj, kirpičnāj, maslovojnāj zavod i sīz oz.

Октяврскај револуцијалиш 15-ат годoвсџина , пражнујтика
 коми узалишезла колә мобилизуйтсџнә ета промьсленност зорәтам

вџлә. ВКР(В) вешкәтләм шәрти, равоҗәј класс отсаләмән вошсевистс-
 кәја рьртнә оләмә задаҗәез националнәј окринаезьн промьслен-
 ност пәшкәтәм јәлиш.

UZALJŠ MORT!

TƏDMAV ASSIT KRAJ!

TUJJEZ STROITĀMLĀ BOLŠEVISTSKĀJ TEMPREZ

Carskāj pravitelstvo ez dumajt kernь viļ da vur tujjez. Sь-
lā ez vān nekьeam vьgoda lāšatnь tujjez da levtnь kultura,
sija starajtcis viznь komi uzališ otirās remьtn da pačьn, medvь
vurьzka pozis rukavnь sь šivi vьln. Etašan komi otirlā kolis
vetnьn pačьzān da verzāman. Vēli ētik tuj (zemskāj trakt), kēda

kerām vetnьn vēli pomessikkezlā da kulakkezlā. Eta tujsā stro-
itis zemstvo komi uzališ otir vьnān. Sek kezā, kār mijan okrugьs
pondis jansātčьnь torja nacionalnāj okrugā, vьdās tujjez vēlisā
kuzanas toko 2450 kilometr, Nьis 114 gravijnāš, a mukādьs
gruntovājāš. Vьdās ena tujjez kuza pozis vātlnь telegaezān nē
mazьk 200-250 kilometr kuza (trakt U-Pozvāā, Jurlāā da mē-

dik rajonnezä). Perväj goddezä kær organizujtëis toko okrugъ, pondisä kernъ medpervo kolan tujjez.

Kær ñevna tujjezsä læætisä da okrugä pondis pozнь рьртнь avtomobillez, 1930 godä vajisä kujim avtomobil da ätik mëtocьklet.

1931 godä, väli organizujtam avtodvizennö. Pondisä vetlнь 10 avtomobil. Äni okrugas mijan em kьkdas avtomobil-ni.

Godis-godä pravitelstvo lezä tuj keran stroitelstvo vьlä şam-sä şo unazьk. 1925 godä vizisä tujjez kerämä 11000 rub. a 1932 godä oktavьr talis kezä vizäm 2430 000 rub. 1925 godä mijan okrugъn ez välä ätik tujkeran masinaez, a 1932 godъn emäş nija ñe ätik das. Sodänь aslanьm tujkeran nacionalnäj kadrrez. 1930 godä okrugъn oşsis skola „dorstrojuc“ kьtän velätcisä 188 mort, 1932 godä 275 mort, kädnais komiez 202 mort.

Tuj kerämnь çulaläm kadä kerämaş gьris ponedaez, no eta esä oz tьrmь sь ponda, medvь çozьk nuätнь socialističeskäj stroitelstvo okrugъn. Kozajstvo okruglän korä, medvь tujjez kuza pozis vetlнь luväj kadä, medvь vura pozis kërtaşнь okruznäj centrlä rajonnezkät pristannezkät, stancijaezkät da mädik vaznäj uçastokkëzkät.

17 partijnäj konferencija viştalis: kolä sodtнь temppez tuj stroitämьn. Eta reseñnöbьs mijanäs eäktä jonьka kutcьнь tujkeran iz verdä i medäddän seteäm okrugъn, kьz mijan, kьtän tuj kerämnь kolčä kəzaistvo vьdmäm şariş.

Äni mijan ozьn sulalänь zadaçaez; vьd uzalis jəzlä Komi okrugis mobilizujtсьнь tuj keran iz vьlä da bolsevistskej temppezän cepästнь ozlañ tuj keräm.

J. A. SADRIN

D a s v i t

Mu sarъs zegalə,
Goralə.

Mu sar talun—

Въна motor.

Von sondiъs

Mədnoз jugjalə,

Povednəja şblə

Въd tor.

O, jorttez!

Esə въ њe şvny!

Dasvitsə "

Praznujtam-ed sek,

Ker mijə,

Њe toko kaştvny,

Şurs voa

Pondetim vil vek.

Gerd fləg uvtyн

Munam va nyen.

Въd kok

Marsirujtə jona.

A şuram

Duma menъm pyrə:

" I vot

Das vit vo talun tьrə,

Kъз çuzis

Sovetskəj strana,

Dasvit—

Etə peşşana voez,

Вьrətnь med

Klassovəl vrag.

Dasvit—

Etə seteəməş vojjez,

Ədzetim kər

Strojkaьn sag.

No kin vermas

Tuj seteəm oşnь,

Med levis Kuzbas

Њeto DGRƏS *)

J kin vermas

Вьн seteəm voşnь,

Tədmavnь med

Вьdkod keres?

kompartija

İndə њe lava**).

Kompartija!

No њe mədik.

Ed "Krepoşşez

Səteəməş avu,

Med niyə ez voş

Boļsevik".

Miļlonnəj

Poloskaez mestьn,

Gosşalis ktən

Kulak poz;

Kolhoz ьzьt jonmə

Von es.lən,

A setçin—

Krepamə sovhoz.

Strananyн

Çoz tempən oşkalə;

Stroitçə,

Kъз oz ker њekin.

*) DGRS—Dneprovskəj gidro—əlektriçeskəj stancija.

***) Lava—liçiti, slavoja.

Burzuļəs-zə
Križis kokalə.
Beļma
Sylīš vʲekə pyr šin.

Bʲd vʲnsə
Uzavņь dodḡalə:
Uzətə bʲd ju.
I vʲt sord

Udarnəja,
Viļ moz lolalə
Mu sar vʲvʲša
Gərd kvatət tor.

Kʲteəm-nə strana
Seteəm pemyt,
Viļsətə vʲd peļəs,
Bʲd tor?

Mi tədām vura:
Etə kerə
Mu sar vʲvʲša
Gərd kvatət tor.

Kʲtən-nə siz,
Kin-nə gʲmalə,
Paškətə
Štālnej sʲa gorl
Ve-Ka-Pe kʲla
Gorən vištāl:
—Mu sar vʲvʲša
Gərd kvatət tor!

Kompartija
Inḡə ņe lava.
Kompartija!
No ņemədik.
Ed "krepošsez
Seteəməš avu,
Med nija ez voš
Boļsevik".

Povədnəja
Tʲrtamə plansə,—
Vit god tujə kerim
ņot god.
Kʲz kolə
Jonmetim olansə
I tečimə
Soc. strojka pod.

Pondətam
Mədik pjaļiletka.
Bʲrətam sek suč
Olan vaz.
O, mir! Rava mir!
Te vižət-ko
Mi tečam-ņi
Pervəj jətaz.

Burzuazialən
Sondīs lezčə.
Burzuazialən
Vuz sišmə ņil.
Mi klasseztəm
Ovsestvo tečam.
Mijan dʲnʲn
Vozduxʲs viļ.

Jonmətam
Ravocəļliš vʲvʲtyr,—
Siz oz ker strana
ņekʲeəm
Mi vezamə
Otiļiš mʲvʲkʲd,
Ədžetamə
Vragkət pešsem.

Stranānʲm—
Udarnəj brigada.
Jugdetə vʲd šin ožn
Mir.

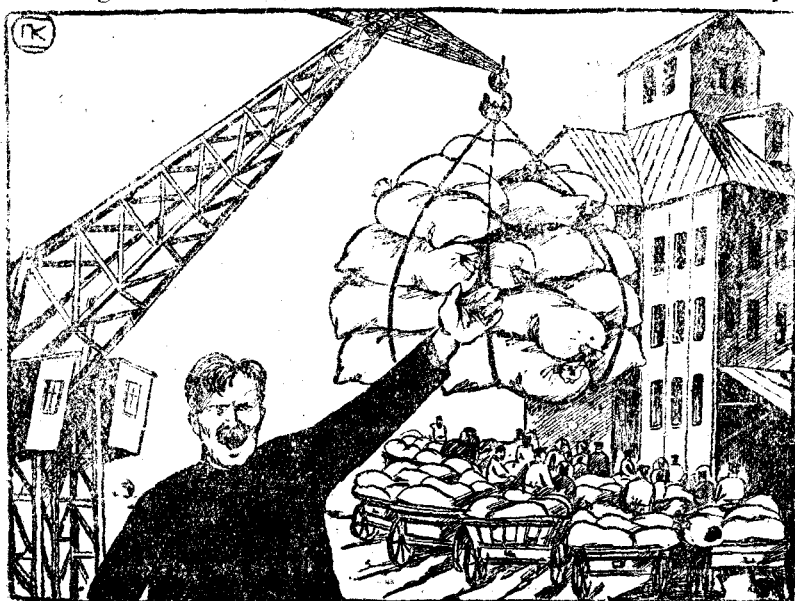
I tu vьbьn
loktana kadə
Viļšətas uzaliļiņ
Vir.

Gərad flag uvьn
Munam va nьren,
Bьd kok
Marsirujtə jona.
A juram
Duma menьm pьrə:
"I vot,
Das vit god talun tьrə,

Kьz cūzis
Sovetskəj strana."
Mu sarьs zegalə,
Goralə.

Mu sar talun—
Vьna motor.
Von sondiьs
Mədnoz jugjalə—
Povednəja sьlə
Bьd tor.

IVU—ŠTEPKO

BьD VьN

DA ƏNERGIJA

MƏD PJAŦIĒTKA

TьRTƏM VьLƏ!

Bura velətçəm ponda

Çulaləm velətçan vo şerti pozə vištavn̄, k̄bz mijan burm̄o velətçan iz skolān. Əni mijan v̄bd çelad, kədälə t̄ris k̄kja-m̄s god, munə skolā oz kol̄t̄ç s̄şša n̄gramotn̄jən. Skolān məjmuşan mi adzam v̄bd velətçan z̄rj̄n əsləmaş urokkezliş rasp̄işan̄o, med velətçişsez t̄disə k̄tem urokkez talun, k̄t̄eməş āşn̄, medv̄ gort̄n velətn̄. Məjmu skolaez̄n etija ez v̄v. Loktas asjaronən velətçiş skolā-sumka t̄r kn̄igaez̄n. M̄j ponda v̄bdəş vais nijə, āçs oz t̄d, mukəd lunas ətik kn̄igə oz i vizət.

Medoşza urokşan velət̄iş loktə da suə: „çelad əni pondam l̄dd̄n̄.“ M̄dik urokə suas: „əni pondam zadaçez resajt̄n̄“ i siz oz.

Eteəm velətçəmiş velətçiş v̄b̄sa vit god kotraşas skolā, da Volga oz t̄d k̄t̄n m̄t̄çavn̄.

Məjmu 5 şentavr lunə VKP(в) СК suis, k̄bz m̄j kolə kern̄, med suvtətn̄ iz I stupen̄ skolaez̄n da SKM-mez̄n.

Tavo 25 avgust lunə VKP(в)-lən СК vištalis, k̄bz kolə suvtətn̄ velətçəm skolaez̄n. Eta vištaləmiş mijə l̄dd̄tam: Programmaez mukəd predmettez kuza v̄z̄t̄ş, predmettez kolas̄n abu jitət. Eməş predmettez k̄dnijə kolə velətn̄, a programmaez ešə abuəş (politexnizacija j̄liş).

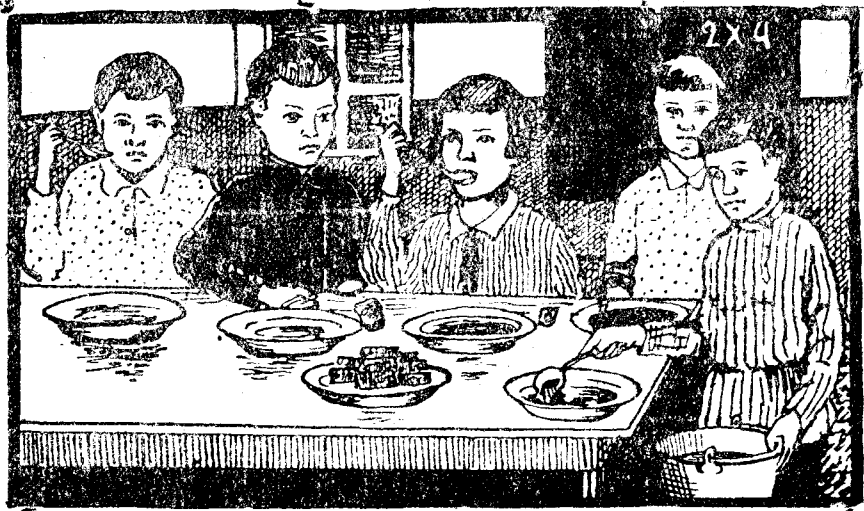
VKP(в)-lən СК vištalis Narkomprossezlə, med pervəj stupen̄ skolaez̄n v̄lisə çor̄t̄ programmaez-plan̄nez, medv̄ bura velətn̄.

Kolə velətn̄, med velətçişsez bura t̄disə dorjadok skolāiş: k̄r pondət̄çn̄ urokkez, k̄r nija çulalən̄, m̄j kolə kern̄ uci-t̄ik peremena kadə, v̄z̄t̄ peremena kadə, k̄bz gort̄n çulətn̄ n̄t̄, med velətçiş t̄dis ker s̄lə kolə izavn̄ i k̄r sot̄çšn̄.

Medv̄ kern̄ siz, k̄bz vištalis СК, kolə v̄bd̄nlə otsavn̄ skolaezlə, suvtətn̄ da l̄şət̄n̄ uzsə. Eməş ešə mijan seteəm skolaez, k̄t̄n velətçişsez soça adz̄v̄l̄n̄ r̄m şojan, abu ətlasa uzan kerkuez skolaez gəgər, n̄k̄t̄n uz̄l̄n̄ çeladl̄ n̄t̄ pora da k̄z̄t̄ pora.

Kolə kern̄ siz, medv̄ otsalisə v̄bd̄nn̄s skolaezlə, kolxoz aş setə şojan tor (kartovki, jaj) vajə skola ponda pes, aş l̄şət̄ çelad k̄skaləm skolā. Organizacijaez otsalasə suvtətn̄ skolān

рѣм ѣојан, ведѣаккезлѣ лѣсѣтнѣ рѣшкѣм да кѣмкѣт ѣетавнѣ пре-
 миалнѣј фондѣз ударниккезлѣ—bur velѣтѣѣѣзлѣ i siz. оз, velѣ-
 тѣѣзлѣ olan kolѣ kernѣ siz, medвѣ nija burзѣька dumajтисѣ лѣсѣт-
 нѣ urokke ѣ keзѣ i medвѣ нѣлѣн вѣли med вѣзѣт тѣзд—levтнѣн
 el ѣ тѣмнѣн кѣѣestvo.

Кѣр вѣдѣннѣм кутѣамѣ etija из вердѣ, рѣкѣѣтамѣ bur uslo-
 vijaeзѣ velѣтѣѣзлѣзѣс i velѣтѣѣзлѣзѣс (сонѣтинѣ, medвѣ вѣлисѣ рѣтѣѣ),
 sek i velѣтѣѣзлѣзѣс skolaезиѣ петасѣ seteамѣѣ, кѣеамѣѣ kolѣнѣ рѣ-
 тѣјалѣ да sovetskѣј vlastлѣ socialиѣтѣѣѣskѣј овsestvo stroитикѣ, кѣр
 ѣereвѣнѣн sulalѣ zadaѣа—likvidирујтнѣ vizzez kapitalизмлѣи i ѣet-
 нѣ siz—zѣ nija vizzeesѣ, кѣднѣја sogуѣатѣн klassovѣј profivoreѣijaез.

A. T. Mosegova.

**Pondam vura velѣтѣнѣ—etijaн mijѣ esѣ burзѣька ѣдѣѣтам
 темпрез socialиѣтѣѣѣskѣј stroитѣlstvolиѣ.**

Къз да кəр јансəтнь урозай

Mukəd kolhozzezyn mijan esə ənəz urozaj јансəтəнь њe sedtəm trudodenņez šərti, a vьd mortlə ətmьndaən. Eteəm urozaj јансəтəмиш kolhozzezyn unazьk loəнь dьs kuçikkez' kədnija vizə-təнь къз вь јeeazьk uzavнь, a vošнь unazьk.

Мыла сиз? А vot мыла.

Кəр вьdlə pondasə šəтнь ətmьndaən, sek њem ponda loas uzavнь unazьk. Sek ed petə: kət mьmda-вь en uzav, so-њi oz šetə unazьksə, šetasə ətmьmda uməla uzališkət.

Med bur urozaj јансəтəм loas sek, kəр vьd uzališ pondas vošнь aslas uzaləм šərti—sedtəm trudodenņez šərti.

Trudodenņez suvtəтəнь uzalan normaez šərti. Vьd kolhoznojьzьн suvtəтəм uzalan norma. Kəр kolhoznik tьrtas etə normasə sьlə giszə trudodeњ, къз vištalam: 0, 4 ga gəгəм ponda suvtəт-çə trudodeњ. Burazьka uzaləм kolhoznik vermas sedtəнь њe ətik trudodeњ a unazьk.

Šdeļsina pətkətə dьs kuçikkezəs səstəм va vьlə. Šdeļsina vaçkə dьs kuçikkez kuza. Kьтəн abu šdeļsina setçin abu kolhoz

Urozaj јансəтəм oзын kolə pərvə tьrtнь њanzaptan plan, pьtəнь kəzьs, sьvəгьн јансəтнь fond њetrudosposobņajez ponda.

Eta vəгьн tədnь kьпьм kilogram ušə vьd trurdodeњ vьlə i trudodeњnez šərti vəliš јансəтнь urozaj.

A. P.

Progullez pa gušašəм rozoritəнь kolhoz

Progullez da gušašəм ovləнь sek, kəр organizacija da uçot uzьн suvtəтəм uməla, kьтəн abu šdeļsina i siz ozlan.

Uməl uçotañ da umela uz organizujtəmşan uşə disciplina, kədaşan loəñ progullez. Kolhozñikkez sь tuja, medьь petñь uzavñь olenь veş, pırujtəñь i sız oz.

Kər urozaj da imuşcestvo uçot kolhozñ suvtətəm uməja, sek i kolhozñikkez pondətçəñь guşavñь ətikə mədikə.

Toko sek oz loə progullez da guşəşəm, kər kolhozñ loas vşəəma suvtətəm trudlen uçot da organizacija, kər kolhozzəzə pırtasə şdejsina.

Gərd da şed pəvvez tozə vura otsaləñь pəşşñь progullez-kət.

A. P.

Кытөн мьж гизәм.

Лисбок

1). Socialističeskəj strojitelstvölän osnova—şäkät promyslennost	1.
2) * Vätñ i kolñ (кывур)—M. Lixačov	2.
3). Stalin jort—N. Repina	3.
4). Talin (кывур)—M. Lixačov	5.
5). Gizşam zajom vylä—I. A. Sadrin	6.
6). Кыз олән çeläd Kitajñ—I. A. Sadrin	8.
7). Çuzaninä şeralät кывур)—M. Lixačov	9.
8). Ёввез, вәррез да кәзәјство Коми-(permjackəj) okruglä :— J. A. Sadrin	11-30
I. Mu vьvтьñ	11.
II Kлимат да температура	13.
III. Zvirrez	14.
IV. Kәјјез (pәtka pәläs)	17.
V. Çeri	19.
VI. Ёдмәssez karç da şu (rastennoez)	18.
VII. Vәр bogatstvoez	21.
VIII. Şeļskəj kәzәјstvo	23.
IX. Kulturnəj strojitelstvo	28.
X. Poda da gort kaj vәditäm	: 28
XI. Kolhozñəj strojitelstvo	24.
XII. Ёдмә promyslennost	27.
9). Tujjez strojitämlä bolsevistskəj temppez	30
10). Dasvit (кывур)—Ivu-Ştepkо	32
11). Bur velätçäm ponda—Mosegova	35
12). Кыз да кәр jansätñ urozaj—A. P	37
13). Progullez da guşaşäm rozoritән kolhoz—A. P.	38

Допыс 50 шр.

Цена 50 коп.

УЧЕТЕНА

Политический редактор С. Ф. ЗУБОВ
Технический редактор И. А. ШАДРИН

Окрлит № 44 Заказ № 22. Тираж 2000.
Печатных листов 2,5. Поступило в набор
15-ХІІ 1932 г. Подписано к печати 5-І 1933 г.
Отпечат. в Кудыкар. тип. „Уралгазеттреста“